

AION

BİTİMSİZ ZAMANLAR

ΑΙΩΝ · ΧΡΟΝΟΙ ΑΤΕΛΕΣΤΟΙ

TAŞ
SAHNENİN
ÇATLAKLARI

"GÜLDÜREN TRAGEDYA"

YaptıBoyadı

AION

"BİTİMSİZ ZAMANLAR"

Aion'da zaman, doğanın ritmiyle akar.

AION
ΧΡΟΝΟΙ ΑΤΕΛΕΥΤΟΙ

AİON | Bitimsiz Zamanlar
Taş Sahnenin Çatlakları
“Güldüren Tragedya”

1. Baskı - Aralık/2025

Uygulama

YaptıBoyadı | Mytho • Poiesis
<https://yaptiboyadi.com>
<https://mythopoiesis.com>
poietika@yaptiboyadi.com
khoregos@arkhaion.art

Satış&Dağıtım

Opus Kitap
Opus Noesis Danışmanlık Ltd. Şti.
<https://opuskitap.com.tr>
info@opuskitap.com.tr
Sertifika No: 74731

Baskı

Dijital Baskı Merkezi
Sertifika No: 70810

Tasarım&İçerik

MythoAnarkhia • YaptıBoyadı • 2025

(CC) BY-NC-ND Bu çalışma, ticari amaç gütmemek ve içeriği değiştirmemek kaydıyla, kaynak gösterilerek dijital ortamda özgürce paylaşılabilir. Bilgi mülk değildir, ancak emek saygı ister. Esinlenmek ise yaratımın doğasıdır, yolu sürdürmektir ve en büyük övgüdür.

AION

TAŞ SAHNENİN ÇATLAKLARI:
"GÜLDÜREN TRAGEDYA"

Elinizdeki bu cilt, sadece tükenip giden günleri saymak için tasarlanmadı. Çünkü hayat, zafer takvimlerinde yazan soğuk tarihlerden değil, sokağın sıcak ve karmaşık gürültüsünden ibarettir.

Biz buna Phlyaks diyoruz. Olympos'un ulaşılmaz zirvelerinden değil, hayatın tozlu zemininden yükselen o arsız ve şifalı kahkaha. Burada, destanların sahte mükemmelliğine değil, insan olmanın en çıplak haline dokunacaksınız.

Sayfaların arasında size eşlik edecek olanlar, tarihin kusursuz kahramanları değil; Taş Sahnenin Çatlakları'ndan sızanlardır.

Onlar; kralların tacıyla, iktidarda olanın kaprisleriyle, tanrıların şimşegiyle ve kaderin sillesiyile dalga geçenlerdi. Kimi bir çörek uğruna onurunu unuttu, kimi korkusundan tanrıçanın eteğine saklandı. Kimi Herakles'i dize getirdi, kimi ise Zeus'un tahtını taklit edip maskara oldu. Ama hiçbiri, "yüce" olanın önünde ceket iliklemedi; aksine onu alaşağı edip yeryüzüne indirdi.

Bu defter, o kahkahanın yankısıdır. En ciddi anlarda bile hayatın absürtlüğünü görebilme cesaretidir. Kusursuz mermerlerin ardındaki o yaşayan, hata yapan, düşen ve yeniden kalkan insanı arama çabasıdır.

Bu satırlara, sadece ciddi işlerinizi değil; hayatın getirdiği o eşsiz saçmalıkları, hatalarınızı ve neşenizi not düşün diyoruz.

Çünkü mizah, insanın en güçlü kalkanıdır.

Çünkü burası, maskelerin düştüğü ve gerçeğin sırtıttığı yerdir.

Şimdi Perdeler Açılsın ve Gösteri Başlasın!

**Söz taşa,
taş,
sonsuzlukta
yankı bulur.**

ΙΕΡΕΩΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ
ΚΑΤΑΦΕ ΕΦΑΤΗΣ

Dionysos Tiyatrosu / Akropolis / ATİNA

Prologos

(Phlyaks Güldürüsü ve Vazoları)

PHLYAKS

| Güldürü ve Vazolar

Gerçeğin en çıplak hali ve sarayın değil sokağın sesi.

Phlyaks Güldürüsü

Antik tiyatronun o tozlu sahnesini en canlı haliyle günümüze taşıyan tanıklar, şüphesiz Phlyaks vazolarıdır. Güney İtalya'nın o samimi, kır kokan halk komedilerine "Phlyaks" denmesi boşuna değildir; zira bu vazolar, o curcunalı oyunların birebir aynasıdır.

"Phlyaks" kelimesi, hem sahnelenen bu kırsal komediye hem de o maskara oyuncularını tanımlar. Kelimenin köküne indiğimizde ise karşımıza tam da bu oyunun ruhu çıkar: Kimine göre "boş boğazlık

etmek, zırvalamak” anlamına gelen phluarein’den, kimine göre ise bereketin ve taşkınlığın simgesi bitki tanrısı Fluax’tan türemiştir. Yani kökünde hem şamata vardır hem de yaşamın ta kendisi.

Bu oyunlar, ciddiyet abidesi tragedyaları tiye aldığından, onlara “şen şakrak tragedya” (tragoidia hilara) da denir. Bu işin piri ise Syrakusai’lı Rhinton’dur. Trajik temaları alıp kahkaha tufanına çeviren bu büyük ustanın Nossis tarafından yazılmış mezar taşında, sanatının sırrı şöyle fısıldanır:

*“Geçip giderken gül de geç,
Bana dostça bir iki laf et,
Syrakusai’danım, Rhinton derler bana,
Bülbül kadar küçük, Mousalara,
Kendi sarmaşığımı gerçi kazandım,
Phlyaks güldürüsünü tragedyalardan topladım.”*

Phlyaks kostümleri ise tam bir karnaval halidir ve Güney İtalya’nın her köşesinde aynıdır. Oyuncular, çıplaklık hissi veren dar taytlar giyer; karınlarını ve kalçalarını yumuşak dolgularla şişirip o meşhur, grotesk görüntüyü yaratırlar. Önlerinde sallanan o devasa phallos, bereketin ve komedinin bayrağı gibidir. Üstlerine geçirdikleri tunik veya pelerinler ve suratlarına taktıkları o abartılı maskelerle, sahnenin tozunu atırırlar.

Vazolarda gördüğümüz sahneler de oyunun kendisi gibi pratiktir. Genellikle alçak bir platform ve onu destekleyen direkler üzerine kuruludur. Bazen direklerin arasına perdeler gerilir, bazen sütunlar ve kapılar eklenerek sahne olduğundan daha heybetli gösterilir.

Phlyaks Vazoları

İ.Ö. 4. yüzyılın ortalarında, Paestum ve Campania atölyelerinde ateşle buluşur bu şaheserler. Özellikle Asteas ve Python gibi usta ellerin fırçasından çıkan Paestum örnekleri, dönemin en canlı belgeleridir.

Bu vazolarda çoğunlukla Phlyaks güldürüsünün o ahşap sahnedeki görünümü betimlenir; ancak bazen sanatçı sahneyi kaldırır ve olayı doğrudan gözümüzün önünde cereyan ediyormuş gibi çizer. Konular mı? Hayatın en çatlak halleri! Dayak yiyen oburlar, kek uğruna birbirini ezenler, şehre inip şaşkına dönen köylüler, kocasını sopayla kovalayan kadınlar, cezasını çeken kurnaz köleler ve şarap su gibi akan şenlikler...

Phlyaks vazoları, “kutsal” tanımını da yerle bir eder. Ünlü kahramanların ve o büyük destanların komik halleri burada baş tacıdır. Louvre’daki bir vazoda Odysseus’un (Alkinoos ve Arete) şöleniyle dalga geçilirken, British Museum’daki bir başkasında Diomedes’in hırsızlığı (Palladion’u çalması) bir orta oyununa döner. Priamos’un o acıklı ölümü de, Helen’in yumurtadan çıkışı da nasibini alır bu mizah anlayışından. Hatta dönemin ünlü ozanları Alkaios ve Sappho bile, Bari’deki bir kraterin üzerinde bu neşeli curcunanın parçası olur.

Epeisodion

(Oyun Başlıyor, şimdi perde!)

OCAK

Gamelion • Anthesterion

27 Aralık - 25 Ocak 26 Ocak - 23 Şubat

Phlyaks Aktör / Konnakis Group • MÖ 350-325
Metropolitan Museum of Art • New York • ABD

PHLYAKS AKTÖR

*Maskem benden daha akıllı duruyor, ne
mutlu bana! Ciddiyet dediğin, sadece bir
sonraki kahkahaya kadar sürer!*

1 Gamelion • 6. Histamenou

2 Gamelion • 7. Histamenou

KORO

Ah ne hoş! Ne büyük bir keyif bu, bilseniz!
Sıyrılmak miğferden, peynirden, soğandan.
Öyle ya, sevmem ben savaşları,
ama ateş başında dostlarla demlenmeyi,
yazdan kalma o kuru odunları alıp,
ateşe atmayı, nohut kavurmayı severim.
Karım benim, banyodayken,
meşe palamutunu korlara verip,
o Trakya yosmasını gizlice öpmeyi severim.

Barış • Aristophanes • 1127 - 1139

3 Gamelion • 8. Histamenou

4 Gamelion • 9. Histamenou

5 Gamelion • 10. Histamenou

6 Gamelion • 1. Mesountos

7 Gamelion • 2. Mesountos / *Leneia Festivali*

8 Gamelion • 3. Mesountos / *Leneia Festivali*

9 Gamelion • 4. Mesountos / *Leneia Festivali*

10 Gamelion • Dikhomenia / *Leneia Festivali*

11 Gamelion • 6. Mesountos

12 Gamelion • 7. Mesountos

13 Gamelion • 8. Mesountos

BDELYKLEON

Köle oldun da farkında değilsin sen baba!

PHİLEKLEON

Köle mi? Hadi canım sende!
Efendisi oldum herkesin, yargıç olmakla.

Barış • Eirene • Aristophanes • 1127 - 1139

14 Gamelion • 9. Mesountos

15 Gamelion • 10. Mesountos

16 Gamelion • 10. Legontos

17 Gamelion • 9. Legontos

18 Gamelion • 8. Legontos

19 Gamelion • 7. Legontos

20 Gamelion • 6. Legontos

21 Gamelion • 5. Legontos

BDELYKLEON

Uşāğısın sen, efendisi oldum dediğın adamların.

PHİLOKLEON

Sen yargıç babanı küçümseyedur.

Theoros, o koca şarlatan,

süngerini bandırır çanağa,

boyar bizim ayakkabıları.

Anlıyor musun elimden almak istediklerini,

Buna mı kölelik diyorsun sen?

(Eşek Arıları - Aristophanes)

22 Gamelion • 4. Legontos / *Theogamia Festivali*

23 Gamelion • 3. Legontos

24 Gamelion • 2. Legontos

25 Gamelion • 1. Legontos

26 Anthesterion • Noumenia

BDELYKLEON

Konuş bakalım istediğin kadar!
Elbet bir gün sen de anlayacaksın,
yüce taht sanıp o oturduğununun,
bir oturak bile olmadığını.

(Eşek Arıları - Aristophanes)

Anthesterion • Ocak

Anthesterion; 26 Ocak - 23 Şubat

27 Anthesterion • 2. Histamenou

28 Anthesterion • Tritomenis

29 Anthesterion • Tetras

30 Anthesterion • 5. Histamenou

31 Anthesterion • 6. Histamenou

Aion - Bitimsiz Zamanlar'da

yer alan ve diyalog içeren metinler phlyaks oyunlarına öykünerek yeniden yazıldı. Vazo resimlerinde ise Creative Commons ya da Public Domain lisansına sahip olması önemsendi.

Ancak Aion olarak şunu diyoruz ki, bu eserler tüm insanlığa aittir ve korumakla yükümlü olanlar da dahil hiç kimsenin mülkiyeti değildir. Herkesin serbestçe kullanımına açık olmalıdır.

MythoAnarkhia · YaptıBoyadı · 2025